

Peka, välja och styra

Alternativa styrningar för kommunikation och digital delaktighet

Lisa Braun, Margret Buchholz & Gunnel Ivarsson

Arbetsterapeuter på Dart – specialistenhet för kommunikationsstöd och digital delaktighet

- <https://www.youtube.com/shorts/hLboQMkCToI>

Innehåll

- Anpassning av vardagsteknik
- Utredning
- Alternativa styrsätt
- Exempel
- Framåtblick
- Diskussion och frågor

Anpassning av vardagsteknik

Individanpassning av telefoner och surfplattor

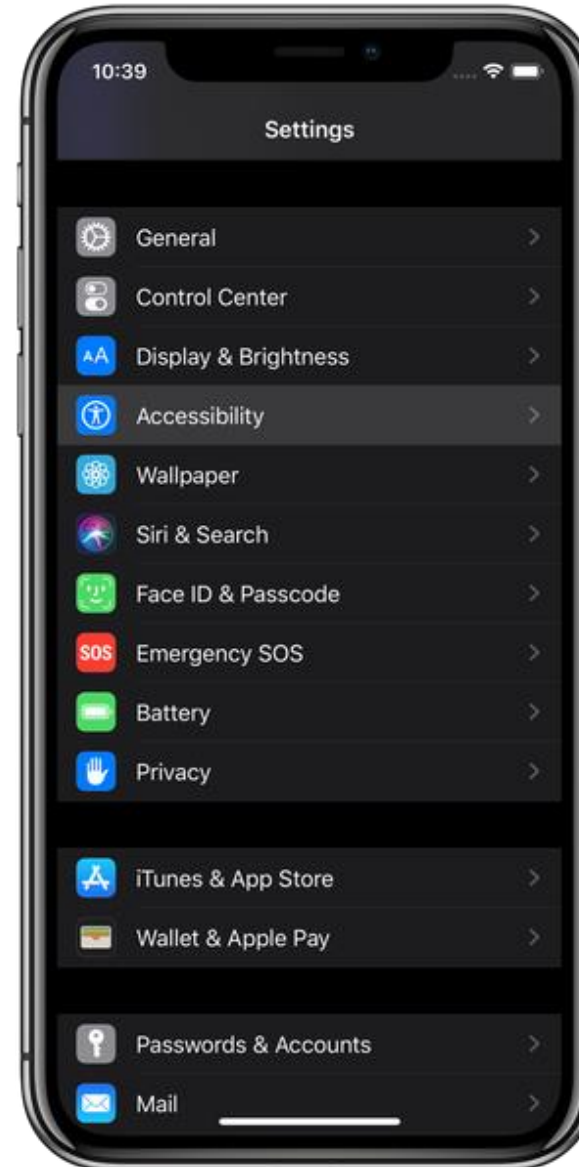
- Alla smarta telefoner och surfplattor har inställningar för utseende, storlek på objekt samt pekinställningar.
- Varje fabrikat har sina egna inställningar

- Alla inställningar går att hitta i manualer online.

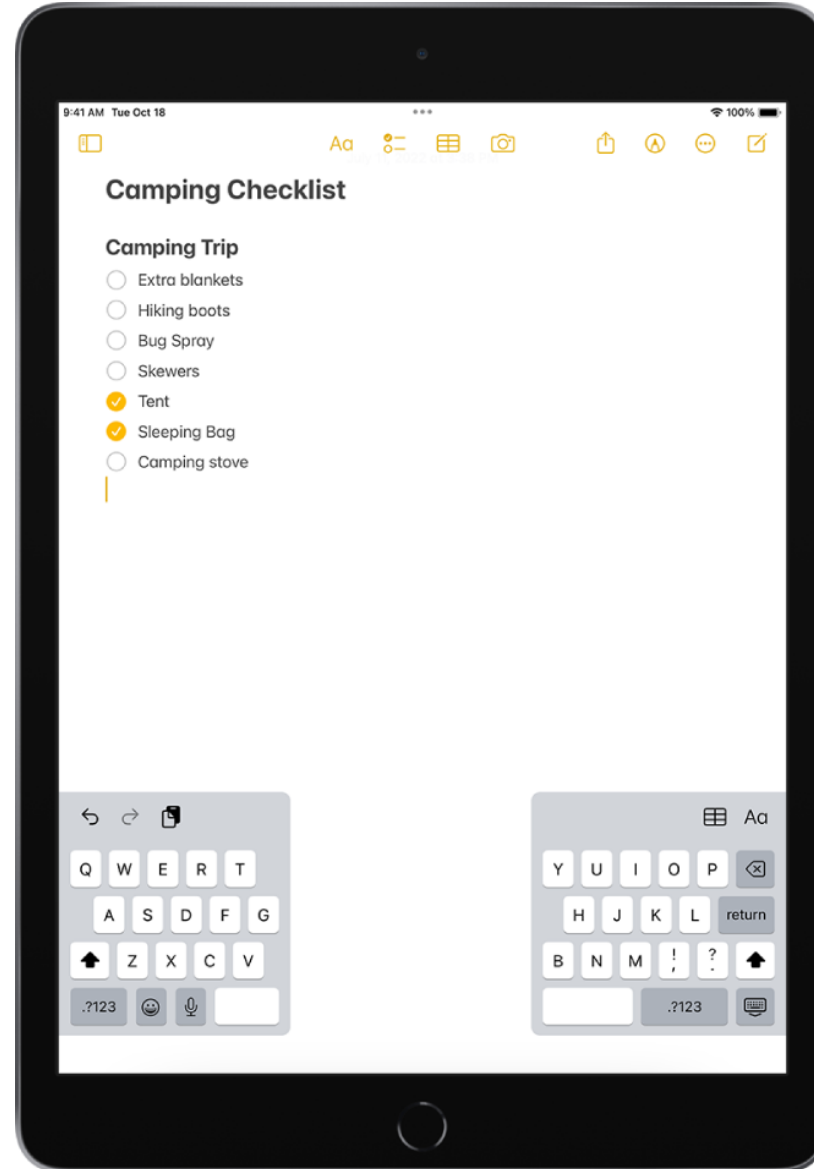
Anpassning i iOS och Android

- Inställningar – hjälpmedel (iOS)
- Inställningar – tillgänglighet (android)

Tangentbord

- Går att dela för enklare grepp
- Slep över eller tryck på tangenter

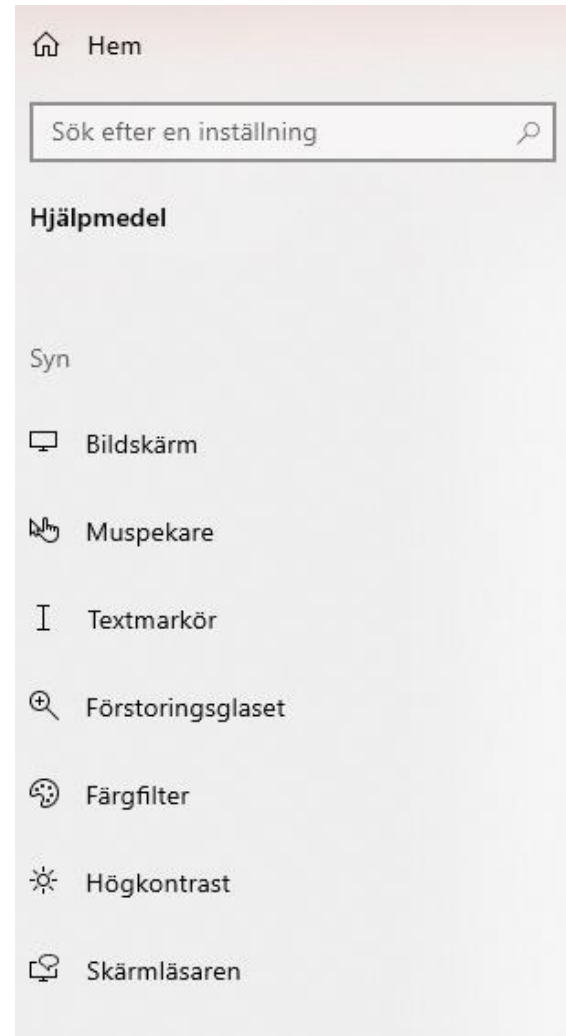
Diktering – röstinmatning – tal till text

-
- iOS
 - Android
 - Windows
 - Chromebook
 - Google docs

Anpassning i Windows (*exempel*)

- Under **inställningar** – **hjälpmedel** finns möjlighet att anpassa för syn, hörsel och interaktion.

Muspekare

Gör muspekaren och touchåterkoppling enklare att se.

Ändra pekarens storlek och färg

Ändra pekarens storlek

Ändra pekarens färg

Ändra touchåterkoppling

Visa visuell återkoppling runt tryckpunkter när jag rör vid skärmen

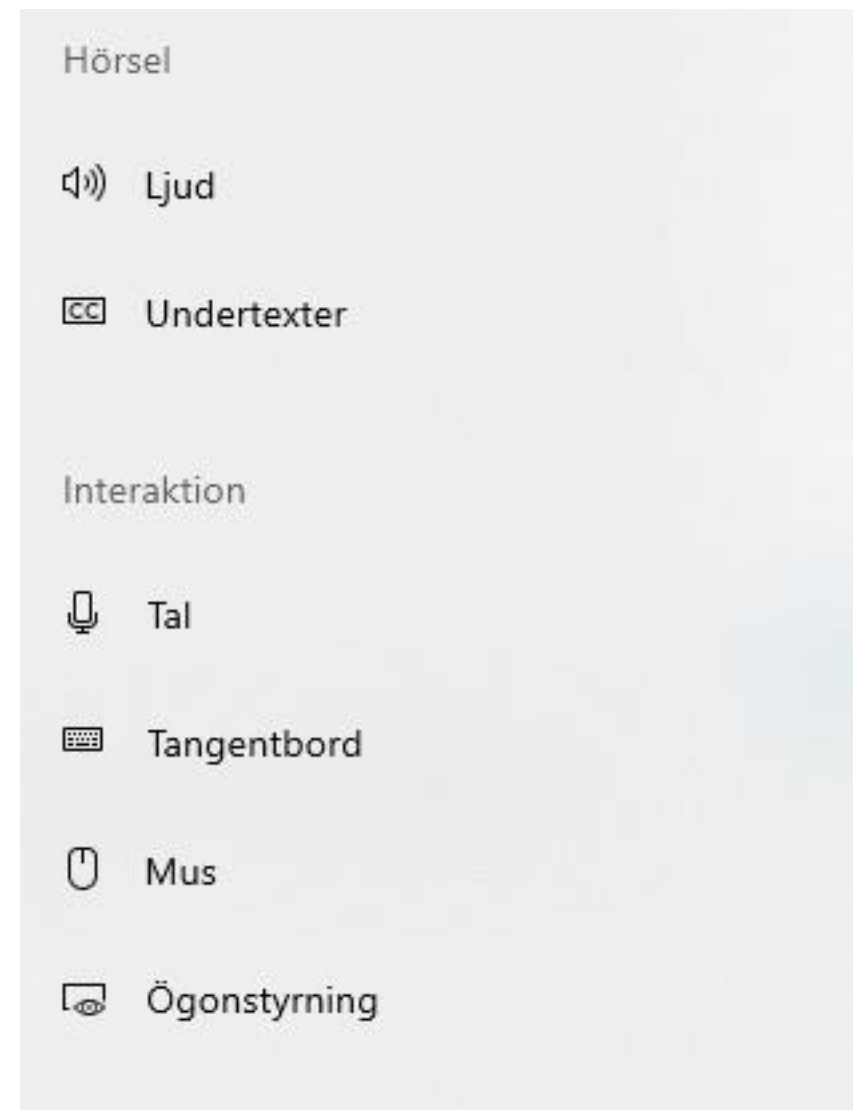
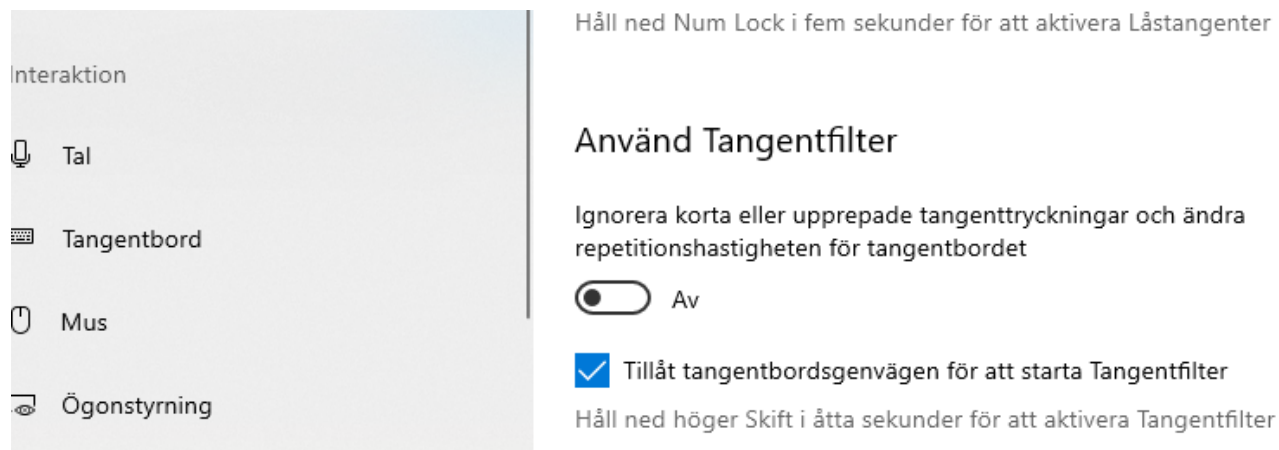
☐ Gör visuell återkoppling för tryckpunkter mörkare och större

Anpassning i Windows

(*exempel*)

Exempel på hur tangentbordet kan anpassas för personer med skakningar som tycker upprepade gånger på varje tangent.

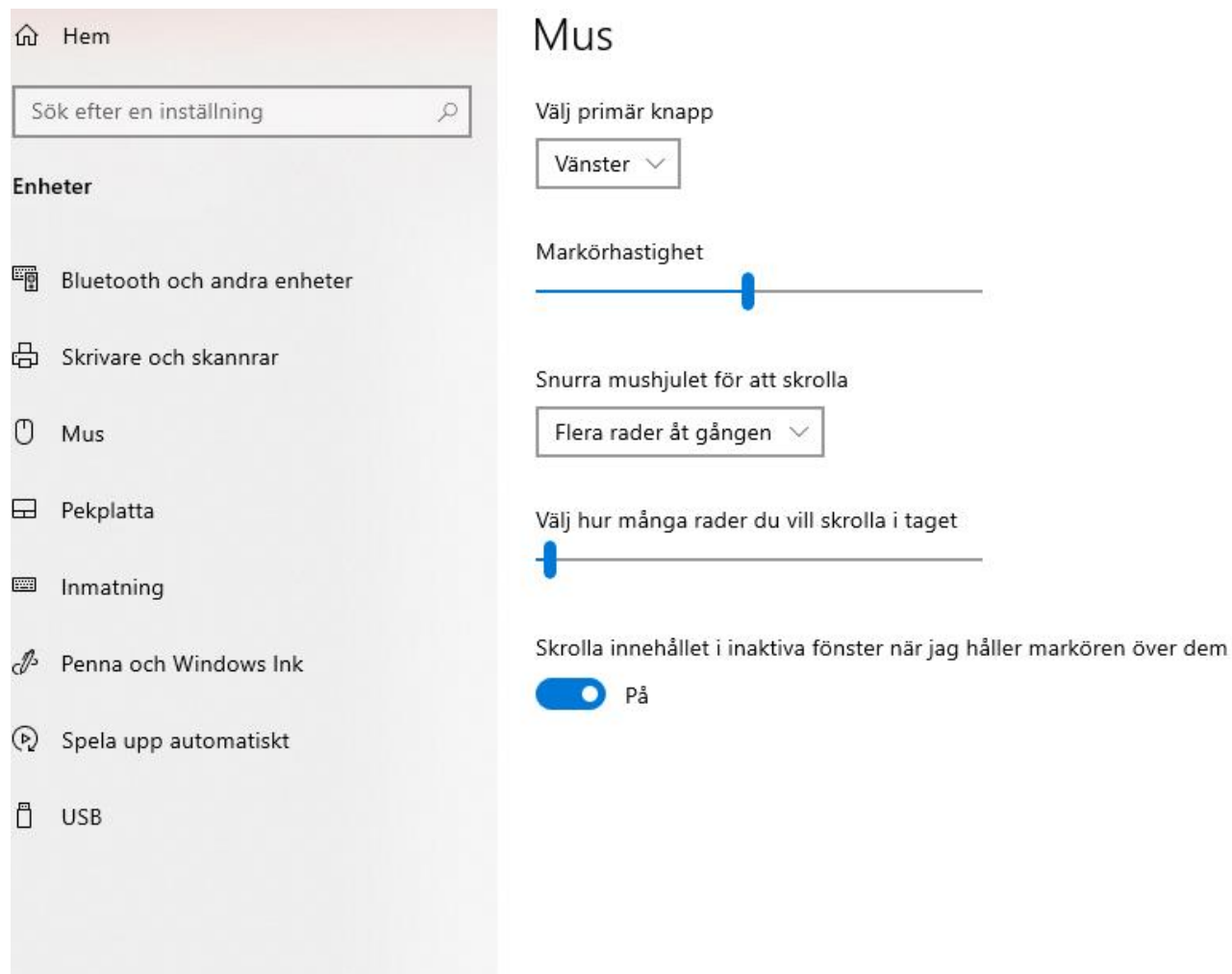
Här har man också möjlighet att ställa in *tröga tangenter* samt aktivera skärmtangentbordet.

Enhetsinställningar (*exempel*)

- Under **inställningar** – **enhet** finns det bl.a. möjlighet att ändra musmarkörens hastighet.

- Här kan man också bl.a. byta plats på musknappar och ställa in pekplattans känslighet.

Patientexempel

- Tonåring med motorisk nedsättning i båda händerna, bäst funktion i tummarna.
- Mycket svårt att skriva med penna
- Använder laptop för skolarbete men det går långsamt
- Har en smartphone och surfplatta men har svårt att använda dessa
- Inställning i musplatta/pekplatta: ökad känslighet
- Bra mikrofon för att kunna använda tal till text
- Ordprediktion för att snabba upp skrivandet
- Tal till text/diktering i mobil
- Delat tangentbord i surfplatta

GLÖM INTE SITTANDET!

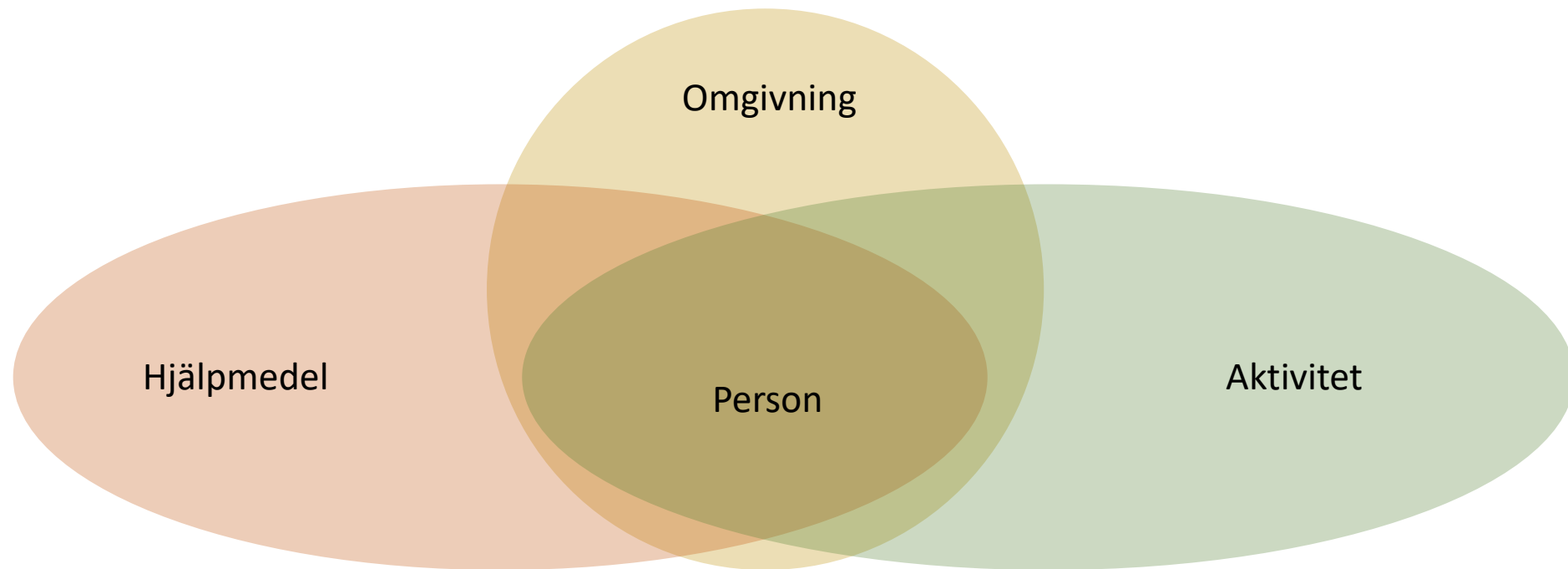

Hur går man vidare om
vardagsteknik inte fungerar?

Utredning

En utredning inbegriper kartläggning av förutsättningar hos:

Fritt översatt från BATS (The Bain Assistive Technology System) (Bain & Leger, 1997, s 4)

Personens förutsättningar - kartläggning

Fysiska
Kognitiva
Känslomässiga

Att kartlägga motorisk förmåga

- Grovmotorik
- Bästa arbetsställning
- Finmotorik och bästa motoriska förmåga

Kartläggningen resulterar i en eller flera sätt som fungerar bäst. Personens egen uppfattning är naturligtvis mycket viktig!

<https://www.vgregion.se/ov/dart/lar-om-kommunikationsstod/peka-valja-styra/>

Alternativa styrsätt

Peka/skriva med ögonen, foten eller näsan...

Oftast när vi tänker på peka är det peka med ett pekfinger vi menar.

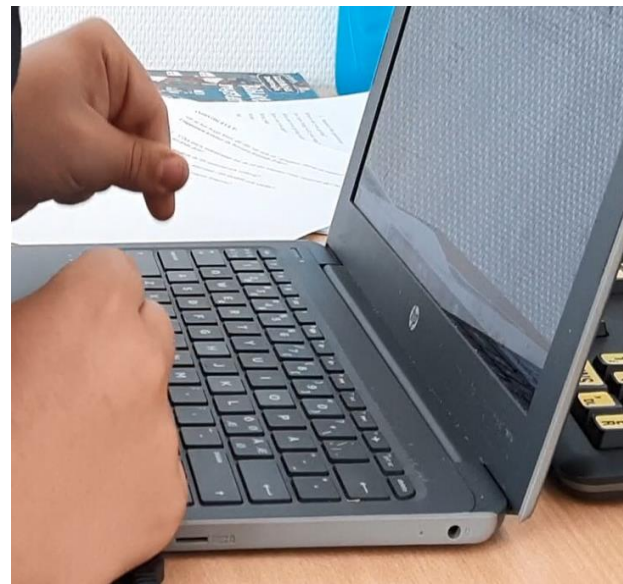
Men... det går ju att peka med ett annat finger, med knuten hand, med foten eller en tå, med ett knä – ja, till och med att använda näsan eller hakan.

Papper och penna eller?

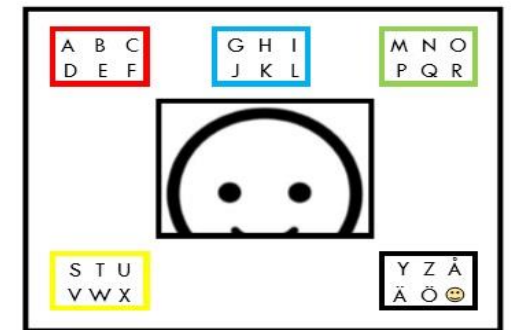

Papper, penna och
tangentbord eller?

Vad finns det då?

Specialprodukter för anpassad styrning

Framåtblick

Utveckling
av styrsätt
pågår...

Finns det alternativa styrsätt till alla idag?

- Svårt vid svår Locked-in där ingen viljemässig motorisk förmåga finns som fungerar att styra teknik

Är Brain Computer Interface (BCI) ett alternativ?

Unicorn Speller with the Unicorn Hybrid black (G.tec Neurotechnology) Braincontrol BCI AAC (Liquidweb)

Söker just nu efter medforskare som
är kompetenta användare av IT och
skrift med alternativa styrsätt

Kontakta
margret.buchholz@vgregion.se

Sammanfattning

- Det finns många sätt att använda datorer, telefoner och plattor för personer med motoriska svårigheter
- Vardagsteknik har många anpassningsmöjligheter
- Alternativa styrsätt och personanpassade system kan möjliggöra självständig aktivitet och delaktighet
- En väl genomförd utredning är viktig för ett lyckat resultat
- Teknikutveckling är viktigt

Frågor?

